

UŽIVATELŮV PRŮVODCE PO SÍTI A NETIKETA¹

**Autor: Arlene H. Rinaldi Academic/Institutional Support Services Florida Atlantic University
July, 1994**

Velice volný překlad: Bohumila Veselá

- | [Předmluva a poděkování](#)
- | [Úvod](#)
- | [Elektronická pošta a soubory](#)
- | [Telnet a FTP](#)
- | [Elektronické komunikace](#)
- | [LISTSERVy, mailing listy, diskusní skupiny](#)
- | [Desatero příkázání počítačové etiky](#)
- | [Literatura](#)

Originální text je dostupný na: <ftp://ftp.lib.berkeley.edu/pub/net.training/FAU/netiquette.txt>

PŘEDMLUVA

Sepsání tohoto průvodce bylo motivováno potřebou vytvořit doporučení pro veškeré protokoly Internetu, aby bylo zaručeno, že si uživatelé z Floridské atlantické university² uvědomí jak možnosti a dostupné zdroje Internetu, tak i způsoby přístupu nebo předávání informací prostřednictvím Internetu (Netu³). Předpokládám, že čtenář je obeznámen s pojmy a protokoly, na něž jsou tomto dokumentu uvedeny odkazy. Tento dokument je možné kopírovat či distribuovat buď v plném znění nebo i po částech, ovšem pouze v případě, že bude zároveň uveden též odkaz na originální zdroj tohoto dokumentu.

Své připomínky, návrhy a požadavky na opravy zasílejte, prosím, elektronickou poštou na adresu: **RINALDI@ACC.FAU.EDU**.

Máte-li nějaké poznámky k překladu, použijte, prosím, e-mailovou adresu: **bohunka@jmu.vse.cz**.

PODĚKOVÁNÍ

Mnoho z toho, co budete číst v tomto průvodci vzniklo na základě připomínek a návrhů v LISERVu NETTRAIN@UBVM (formálně NET-TRAIN) a na mnoha dalších místech v Síti.

Zvláštní poděkování patří Wesu Morganovi z Engineering Computing Center University v Kentucky za jeho rady a doporučení.

Děkuji Petu Hoylemu, William & Mary; Timothymu A. Torresovi, San Jose State University; Paulu Briansovi, Washington State University; Paulu F. Lambertovi, Bentley College; Philipovi M. Howardovi, Saint Mary's University; Gordonu Swanovi, Florida Atlantic University; Pauline

Kartrude, Florida Atlantic University; Beth Taney, Penn State; Debbie Shaffer, Penn State and USDA-CIT; Henrymu DeVries, Cornell; Jimovi Millesovi, SLU Law Library; Martinu Raishovi, State University of New York at Binghamton; Stevu Cislerovi, Apple Corporation; Tomovi Zillnerovi, Wisconsin Interlibrary Services; Tomovi Goodrichovi, Stanford University; Jimovi Gerlandovi, State University of NY at Buffalo; Rosovi Leibenspergerovi, Cornell; Paulovi Whiteovi, Northern Michigan University; Marilyn S. Webbové, Penn Stateove, Judith Hopkinsove, State University of NY at Buffalo, Rosovi McCarthyovi.

Pozn. překl.: Přeložený dokument prošel pečlivou korekturou Lud'ka Vašty, za což mu tímto upřímně děkuji.

ÚVOD

Pro každého uživatele počítačové sítě je nezbytné, aby si uvědomil svoji odpovědnost v přístupu k rozsáhlým službám, místům, systémům i lidem. Uživatel je zodpovědný za veškeré své skutky, které učiní při využívání síťových služeb.

• **Internet** • , • **Net** • nebo též • **Sít** • není jedna počítačová síť; jsou to tisíce samostatných sítí, které se rozhodly spolupracovat při přenosu dat. Data přenášená prostřednictvím Internetu mohou běžně procházet několika různými počítačovými sítěmi, než dojdou na místo svého určení. Proto si uživatelé, kteří se podílejí na využívání tohoto mezinárodního sousítí, musí být i vědomi zatížení dalších participujících sítí.

Jako uživatel jedné počítačové sítě můžeš mít povolen přístup i do dalších sítí (a/nebo mít počítačové systémy připojené do těchto sítí). Každá počítačová síť nebo systém má vlastní nastavení, metody a procedury. Činnosti, které jsou běžně povoleny v jedné síti/systému mohou být kontrolovány nebo případně i zakázány v síti jiné. Za dodržování pravidel a zvyklostí v těchto dalších sítích/systémech je vždy odpovědný uživatel. Pamatuj si: **skutečnost, že uživatel *může* provádět určité činnosti ještě neznamená, že by je také provádět *měl*.**

Používání počítačové sítě je výsada, ne právo, a může být dočasně zrušena kdykoliv z důvodu nevhodného chování v síti. Toto chování může zahrnovat např. umístění nezákonných informací v systému, používání hanlivých nebo jinak nežádoucích výrazů ve veřejných nebo soukromých zprávách, rozesílání zpráv, které by pravděpodobně mohly vést ke škodám v příjemcově práci nebo ke škodám v systémech, zasílání • řetězových dopisů • nebo posílání zpráv skupinám či jednotlivcům a další způsoby používání sítě, které mohou způsobit zahlcení sítí nebo mají jiné negativní důsledky pro práci druhých.

Opakované zneužívání počítačové sítě může skončit i trestním řízením před soudem.

ELEKTRONICKÁ POŠTA A SOUBORY - ODPOVĚDNOST UŽIVATELE

Každý uživatel je zodpovědný za obsah a údržbu své schránky na elektronickou poštu, a proto je velice žádoucí abys:

- ┆ kontroloval(a) svoji elektronickou poštu každý den a nepřekračoval(a) přidělený diskový prostor na síti,
- ┆ smazal(a) nepotřebné dopisy, jakmile si důležité zprávy uložíš na disk,

- ┆ ve své schránce udržoval(a) minimum dopisů,
- ┆ informace obsažené v dopisech přesunul(a) do souborů a uložil(a) je na disk pro případné odkazy i v budoucnu,
- ┆ nikdy nepředpokládej, že tvoji elektronickou poštu můžeš číst pouze ty, k tvé poště mohou mít přístup, a tudíž ji i číst, i další lidé. Nikdy neposílej ani neuchovávej nic, co nechceš aby bylo veřejně známo.

Povinnosti uživatele týkající se vyhrazeného diskového prostoru na serveru:

- ┆ Uchovávej pouze nejnutnější soubory. Soubory mohou být přesunuty na disk osobního počítače či na diskety.
- ┆ Běžně a často kontroluj svůj počítačový systém antivirovým programem, zvláště pokud jsi získal(a) nebo přenesl(a) soubory z jiných systémů, abys zabránil(a) šíření virů.
- ┆ Tvé soubory mohou být (a tedy i jsou) přístupné osobám se systémovými (správcovskými) právy. Neuchovávej si tedy na svém vyhrazeném diskovém prostoru nic ryze soukromého.

TELNET

- ┆ Spousta míst poskytujících služby Telnetu má dokumentaci v online přístupných souborech (nebo dostupných přes ftp). Přenes a prohlédni si návody lokálně, je to mnohem lepší než se snažit vyzkoušet si je přímo v tomto systému.
 - ┆ Pokud vyhledáváš nějaké informace, buď k ostatním uživatelům zdvořilý, neboť instituce, jejíž služby využíváš, by mohla zakázat přístup prostřednictvím Telnetu; v systému se zdržuj pouze nezbytně nutnou dobu, kterou potřebuješ k získání svých informací, poté systém opusť.
 - ┆ Data či informace z obrazovky mohou být přenesena na disk tvého osobního počítače nebo na diskety.
-

ANONYMNÍ FTP⁴

- ┆ Na výzvu týkající se zadání hesla - • PASSWORD:• by uživatel měl reagovat zadáním své emailové adresy. Pokud není toto heslo systémem akceptováno, zadává se obvykle slovo GUEST.
- ┆ Pokud je to možné, omez přenosy dat, obzvláště přenosy rozsáhlé (věřší než 1 MB), až na dobu po běžných pracovních hodinách v místě kam se hlásíš jako vzdálený ftp uživatel; preferuj pozdní večerní hodiny.
- ┆ Dodržuj časová omezení, která požaduje archivní místo. Uvažuj ovšem v časových relacích místa, které míníš navštívit, nikoliv ve tvém místním čase.
- ┆ Překopíruj si přenesené soubory na disk osobního počítače nebo na diskový prostor, který ti zbývá na síti.
- ┆ Pokud je to možné posílej dotazy na Archiv elektronickou poštou.

- ┆ Jestliže si uživatel přenáší nějaké programy, zodpovídá za dodržování autorských práv nebo licenčních ujednání. Je-li ti program užitečný, zaplat' jeho autorovi registrační poplatky. Máš-li nějakou pochybnost, nekopíruj si jej, na ftp archívech máš spoustu příležitostí najít si software neporušující autorská práva. Podpora pro přenesené programy může být požadována pouze u originálních aplikací. Ze svých systémů odstraň nepoužívané programy.

ELEKTRONICKÉ KOMUNIKACE

(Email, LISTSERV, Mailing lists, Usenet)

- ┆ Piš krátké odstavce i zprávy a především - piš k věci.
- ┆ Soustřed' se na jedno téma a vždy uveď odpovídající téma i v záhlaví zprávy, pouze tak se mohou ostatní uživatelé rychle orientovat v došlých zprávách.
- ┆ Nepoužívej akademické sítě ke komerčním či soukromým účelům.
- ┆ Za každou elektronickou zprávou uváděj svoji signaturu. Signatura by měla obsahovat tvé jméno, postavení (funkci), firmu a internetovou a/nebo BITNETovou adresu. Neměla by být delší než 4 řádky. V signatuře může být uvedena i tvá běžná (tj. • neelektronická•) adresa a telefonní číslo.
- ┆ Velká písmena používej pouze ke zvýraznění důležitých bodů nebo pro odlišení nadpisů nebo záhlaví. *Hvězdičky* kolem slova mohou být také použity ke zvýraznění důležitých bodů. Slova napsaná velkými písmeny, pokud se nejedná o nadpisy, jsou všeobecně chápána jako KŘIK⁵!
- ┆ Omez délku řádků a vyhni se řídícím znakům.
- ┆ Respektuj příslušné hierarchické uspořádání v síti. Např. neposílej stížnosti prostřednictvím elektronické pošty rovnou na • nejvyšší místa• jen proto, že je tam poslat můžeš.
- ┆ V tom, co tvrdíš o druhých, buď profesionální a opatrný. Elektronické dopisy se velice snadno forwardují⁶.
- ┆ Uváděj všechny citace, odkazy a prameny a respektuj copyright⁷ i licenční ujednání.
- ┆ Forwardování osobních dopisů do diskusních skupin bez původního souhlasu autora je nesmírně nevychované, ba přímo hrubé chování.
- ┆ Pokud používáš sarkasmy či humor, buď nesmírně opatrný(á). Bez možnosti hovořit z očí do očí může být tvé vtipkování chápáno jako kritika.
- ┆ Akronymy⁸ a emotikony⁹ mohou být používány, pokud je to možné, pro zestručnění, nicméně zprávy, které jsou akronymy přesyceny, mohou působit zmatek a čtenáři být nepříjemné. Příklady akronymů:

IMHO = in my humble/honest opinion - dle mého skromného mínění

FYI = for your information - na vědomí, pro vaši informaci

BTW = by the way - mimochodem

Flame = antagonistic criticism - oheň, ohnivá válka¹⁰, nepřátelská kritika

:-) = happy face for humor - šťastný obličej, úsměv

LISTSERVy/MAILING LISTy/DISKUSNÍ SKUPINY

Některé diskusní skupiny mají poměrně málo příspěvků, jiné mohou tvoji schránku na elektronickou poštu zahltit několika stovkami zpráv denně. Rada zpráv, přicházejících z různých adresně či neadresně šířených diskusních skupin potřebuje rozsáhlý systém procesů, který umožní spojit dohromady cenné zdroje. Počet přihlášených diskusních skupin udržuj na nezbytném minimu, zapiš si jen ta témata, které mají pro tebe důležitý význam, nepřekračuj kvótu přiděleného místa na síťovém disku.

- 1 Po přihlášení do diskusní skupiny zde sleduj nejprve pár dní příspěvky, abys věděl jaké dotazy jsou zde běžně pokládány a jaké témata jsou považována za nevhodná. Příspěvky neodpovídající tematickému zaměření diskusní skupiny jsou běžně potlačovány. Jakmile se v diskusní skupině budeš cítit dobře, můžeš začít komunikovat.
- 1 Porozhlédni se, zda-li jsou v diskusní skupině, které tě zajímá, nějaké FAQ (Frequently Asked Questions - často kladené dotazy) dokumenty. • Staří• členové jsou dosti mrzutí, vidí-li tytéž dotazy každých pár týdnů, či na počátku každého semestru.
- 1 Věnuj pozornost všem příkazům, které posílá správce diskusní skupiny; tento správce - moderátor skupiny, stanovuje místní • netiketní• standardy pro • svou• skupinu.
- 1 Pamatuj, že některé diskusní skupiny mají členy z mnoha zemí. Nepředpokládej proto, že porozumíš odkazům na TV, filmy, pop nebo na běžné události v tvé zemi. Pokud již nutně musíš používat těchto odkazů, vysvětli je, prosím.
- 1 Nezapojuj se do diskusní skupiny jenom proto, abys posílal(a) pobuřující příspěvky - to dokáže rozčlít mnoho systémových správců, a ty můžeš přijít o přístup k počítačové síti (• mailové bombardování•).
- 1 Snaž se, aby tvé dotazy a komentáře odpovídaly zaměření diskusní skupiny.
- 1 Pošle-li někdo komentář nebo dotaz, který vůbec neodpovídá zaměření diskusní skupiny, NEODPOVÍDEJ mu do diskusní skupiny a zdrž se jakékoliv veřejné debaty, která je mimo tematické zaměření skupiny.
- 1 Jestliže někdo zašle nějakou poznámku, která ani vzdáleně nesouvisí s danou diskusní skupinou a někdo další jej potom kritizuje za zaslání takového příspěvku, NEKOMENTUJ TO zbytečnými poznámkami typu: • Dobře, já to vím a spousta lidí pravděpodobně ví také, že to sem nepatří, ale ty šašku, to máš vysvětlit a ne říkat nám, že máme lpět na tématu• .
- 1 Budeš-li pryč déle než týden, odhlaš se nebo pozastav příjem dopisů z diskusních skupin a z LISERVových služeb.
- 1 Chceš-li odpovědět někomu na dotaz, pošli přímo jemu/jí mu elektronický dopis. V nějaké rozsáhlé diskusní skupině může dvacet lidí, odpovídajících na jeden jediný dotaz, velice rychle přeplnit tvoji schránku (a to samé se může stát i komukoliv jinému v této diskusní skupině).

- 1 Cituješ-li někoho jiného, odstraň z příspěvku vše, co není přímo nezbytně nutné pro tvoji odpověď. Neposílej automaticky celý článek na který reaguješ do diskusní skupiny, pokud to není potřeba. Najdi si čas k tomu, abys zeditoval citaci na nezbytné minimum, které je potřeba pro zachování kontextu tvé odpovědi. Nikdo nemiluje čtení dlouhých citací v příspěvku, třikrát i čtyřikrát v jedné diskusní skupině, zvláště pokud pak následuje jeden řádek odpovědi typu:
 - Ano, já si to myslím také. •
- 1 Pokud forwarduješ do diskusní skupiny dlouhou zprávu, buď ohleduplný(á). Je však mnohem lepší uvést odkaz na pramen dokumentu a poskytnout návod, jak získat kopii tohoto dokumentu. Pokud již musíš posílat dlouhý příspěvek, varuj čtenáře hláškou na počátku dopisu. Například: WARNING: LONG MESSAGE - VAROVÁNÍ: DLOUHÝ PŘÍSPĚVEK.
- 1 Posíláš-li tentýž příspěvek do více diskusních skupin, připoj na počátek svého elektronického článku i názvy těchto skupin, společně s omluvou za možnou duplicitu této zprávy v dalších diskusních skupinách.
- 1 Odolej pokušení zapojit se do • ohnivých válek • - tzv. • flame • v diskusní skupině. Pamatuj, že tyto debaty jsou veřejné a jsou zamýšleny pro konstruktivní, nikoliv pro destruktivní, výměnu názorů. Chovej se v diskusní skupině ke druhým tak, jak chceš aby se oni chovali k tobě.
- 1 Posíláš-li nějaký dotaz do diskusní skupiny, požádej, aby odpovědi byly zaslány přímo tobě, ne do diskusní skupiny. Souhrnný výsledek nebo odpověď na tvůj dotaz pošli do diskusní skupiny.
- 1 Když odpovídáš na příspěvek zasláný do diskusní skupiny, zkontroluj si adresu, aby ses ujistil(a), že odpověď dojde na zamýšlené místo určení (osobě nebo skupině). Je velmi trapné, pokud odpověď zašleš nesprávně a osobní zprávu určenou očím jedné jediné osoby dostane celá diskusní skupina.
- 1 Přihlašuješ-li se do skupiny, je velice důležité uschovat si, pro • strýčka Příhodu • , dopis potvrzující tvoji abonaci. Až budeš odjíždět na prázdniny, zjistíš z tohoto dopisu na jakou adresu je nutné poslat žádost o pozastavení zasílání příspěvků elektronickou poštou.
- 1 Používej své vlastní e-mailové konto, neabonuj se prostřednictvím skupinového • služebního • účtu.
- 1 Příležitostný(á) abonent(ka) diskusní skupiny, který(á) není důvěrně seznámen s netiketou se bude snažit posílat požadavky na abonování či odabonování - SUBSCRIBE nebo UNSUBSCRIBE přímo mezi příspěvky diskusní skupiny. Buď k těmto akcím tolerantní a raději mu (jí) porad', než začneš s kritikou.
- 1 Druhé lidi ve skupině moc nezajímají tvá přání a požadavky být zařazen nebo vyjmut do/z diskusní skupiny. Žádosti týkající se administrativních úkonů, jako je např. přidání nebo zrušení do/z skupiny se zasílají na příslušnou administrativní adresu, ale rozhodně ne mezi příspěvky diskusní skupiny. E-mail může být zaslán na některou z následujících adres:

LISTSERV GROUPS - [LISTSERV@ adresa_administrativního_serveru](mailto:LISTSERV@adresa_administrativního_serveru)

MAILING LISTS - název_skupiny-REQUEST@adresa_administrativního_serveru
název_skupiny-OWNER@adresa_administrativního_serveru

Pro Mailing Listy nebo LISTSERVové skupiny je při zaabonování či odabonování nutné uvést v těle elektronického dopisu zprávu obsahující:

SUBSCRIBE název_skupiny tvé_křestní_jméno tvé_příjmení (pro přidání do abonentního seznamu)
UNSUBSCRIBE název_skupiny (pro zrušení abonace)

DESATERO PŘIKÁZÁNÍ POČÍTAČOVÉ ETIKY

převzato z The Computer Ethics Institute

1. Nepoužiješ počítače ke škodě jiného.
 2. Nebudeš ničivě zasahovat do práce druhých lidí.
 3. Nebudeš slídit v souborech jiných lidí.
 4. Nepoužiješ počítače ke krádeži.
 5. Nepoužiješ počítače pro křivé svědectví.
 6. Nepoužiješ nebo nepořídíš kopii softwaru, který jsi nezaplatil(a).
 7. Nepoužiješ neoprávněně počítačového zdroje jiných lidí.
 8. Nepřivlastníš si intelektuální dílo jiného.
 9. Budeš přemýšlet o společenských následcích programu, který jsi stvořil(a).
 10. Budeš používat počítače ohleduplně a s úctou.
-

¹*Pozn. překl.:* Půvabné slůvko **NETIKETA** vzniklo složením dvou slov: **NET** - síť a **ETIQUETTE** - etiketa. Velice klopotným způsobem by se tedy originál - NETIQUETTE dal přeložit jako etiketa při používání počítačové sítě, což jek bystrý čtenář snadno nahlédne, zní zcela nemožně. Proto jsem se v tomto materiálu zcela svévolně :-)) rozhodla toto slovo příliš nepřekládat.
Etiketa - pravidla společenského chování, souhrn společenských zvyklostí a norem chování.

²*Pozn. překl.:* Ale konec konců nejen uživatelé z Floridské univerzity.

³**Net** - angl. síť, resp. počítačová síť.

⁴**FTP** - File Transfer Protocol - protokol pro přenos souborů.

⁵**Křik** je považován za velmi drsný způsob vyjadřování. Používej ho, pokud jsi opravdu velmi rozloben(a) nebo chceš zdůraznit své velmi nekompromisní stanovisko.

⁶**Forward** - předání poštovní zásilky na další adresu (adresy).

⁷Analogií **copyrightu** je v našich podmínkách autorské právo.

⁸**Akronym** - zkratkové slovo složené z počátečních hlásek nebo slabik více slov.

⁹**Emotikon** - tříznakový symbol ASCII znaků, který vyjadřuje náladu pisatele. Např.: :-(... smutek.

¹⁰**Ohnivá válka** - často vzniká ze zcela malicherných důvodů nebo na základě nedorozumění. Jedná se o nepřátelskou útočnou kritiku, která se může dotknout prakticky všech lidí na síti, což vede k tomu, že se velice snadno může situace vymknout původci z rukou; do války se zapojí množství lidí, kteří zaplaví síť spoustou neúčinných informací, zpráv, poznámek, ... Plýtvá se počítačovými zdroji, poškozují se vztahy mezi diskutujícími. Jde o vysloveně nežádoucí aktivitu na Síti.